

KDC Katholiek Document
tatie Centrum **IMPRESSIE 16 2015** Katho
oliek Documentatie Centrum Katholiek
Documentatie Centrum

Inhoud

Ten geleide	p. 1
De feitenfabriek. Sociologen en bisschoppen, 1946-1972 / Chris Dols	p. 2
Een stage op het KDC: Wat doe je dan zoal? / Anne van den Berg	p. 5
Culturele confrontaties. Tweede Jan Roes-lezing / Lodewijk Winkeler	p. 7
Het KDC volgens het CvB	p. 9
Vrienden van het KDC	p.10
Column / Wiek	p.11
BKNP, een tussentijdse stand van zaken / Zjuul van den Elsen	p.12
Aanwinsten Archief / Ramses Peters	p.16
Aanwinsten Beed en Geluid / Carlijn Folmer	p.20
Aanwinsten Bibliotheek / Lodewijk Winkeler	p.24
Kort nieuws	p.25

impressie Katholiek Documentatie Centrum
Katholiek Documentatie Centrum
Katholiek Documentatie Centrum

TEN GELEIDE

Eind vorig jaar, op 27 november om precies te zijn, werd ter gelegenheid van het negende lustrum van het KDC de tweede Jan Roes-lezing gehouden door prof.dr. Jan Bank, met een coreferaat van collega dr. Vefie Poels. Hun lezingen sloten aan bij de lustrumtentoonstelling 'Nederlandse katholieken en de Eerste Wereldoorlog'. In dit nummer doen wij verslag van deze lezing. Bij de opening van de lustrummiddag, waarbij wij veel relaties van het KDC en van onze universiteit uit binnen- en buitenland mochten verwelkomen, ging de secretaris van het College van Bestuur in het bijzonder in op het belang dat het College hecht aan het KDC. Natuurlijk kunnen wij dat alleen maar onderstrepen en we maken daar in dit nummer dan ook afzonderlijk melding van.

In deze aflevering van *Impressie* vindt u drie artikelen. Chris Dols, eind vorig jaar gepromoveerd, schrijft over zijn onderzoek naar de rol van de katholieke sociologie bij het naoorlogse bisschoppelijke beleid, Anne van den Berg geeft een verslag van haar stage op het KDC en Zjuul van den Elsen praat ons bij over het langst lopende KDC-project: de *Bibliografie van Katholieke Nederlandse Periodieken*.

Uiteraard besteden wij weer aandacht aan een paar nieuwe archief- en bibliotheekaanwinsten en vragen wij uw hulp bij de identificatie van

1

enkele foto's.

Graag vragen wij uw bijzondere aandacht voor de pagina van onze Vrienden. Steun de Vrienden van het KDC, en u steunt het KDC.

Tot slot: het KDC gaat een hectische zomer tegemoet. Door een ruimtelijke reorganisatie van de Universiteitsbibliotheek verhuist de leeszaal van het KDC een twintig meter en krijgen ook veel medewerkers een nieuwe werkplek.

Gelukkig kan de dienstverlening van het KDC de hele zomer doorgaan.

De redactie
Juni 2015

DE FEITENFABRIEK. SOCIOLOGEN EN BISCHOPPEN, 1946-1972

2

Maandag 22 december 2014 was voor mij een grote dag. Toen vond in de Nijmeegse aula de verdediging van mijn proefschrift plaats.

Daarin heb ik onderzocht hoe katholieke godsdienstsociologen in Nederland na de Tweede Wereldoorlog een nieuwe expertise inbrachten, en daarmee zowel *aanjagers* als *uitvoerders* zijn geweest van het veranderende bisschoppelijk beleid. Op verzoek van bisschoppen en hun vicarissen-generaal publiceerden zij tussen 1950 en 1972 ongeveer 150 officiële rapporten.

SOCIOLOGEN

Experts zoals George Zeegers en Walter Goddijn OFM telden en turfden kerkgangers, berekenden waar idealiter nieuwe kerkgebouwen moesten verrijzen, vroegen duizenden gelovigen naar hun meningen en wensen, gaven zelf gevraagd en ongevraagd advies, en waren actief in de organisatie van het Pastoraal Concilie van de Nederlandse Kerkprovincie (PCNK 1966-1970). Hun empirische manier van duiden beïnvloedde steeds meer de wijze waarop de bisschoppen de hen omringende wereld waarnamen. Zo werd er naarmate de jaren vijftig verstreken een wijziging in het kerkbeeld van kerkelijke gezagsdragers zichtbaar onder invloed van de oprukkende sociologie: van de katholieke kerk als

een mystiek lichaam van Christus, waarvan de onderdelen in lijn met traditie en continuïteit een vaste en door God gewilde functie vervulden, naar een instituut waarvan bepaalde onderdelen veranderlijk waren. De toekomst van de kerk hing ook af van een wisselwerking met de buitenwereld en dus van een koerswijziging op zijn tijd. Cruciaal voor deze verschuiving, die doorzette in de jaren zestig, was de vaststelling dat de kerk in Nederland werd geraakt door een aantal 'problemen' of 'crises', zoals de roepingencrisis en de celibaatscrisis. Godsdienstsociologen gebruikten het woord 'crisis' niet alleen om de aandacht te vestigen op wat zij waarnamen als een achteruitgang van de geloofsbeleving. Zij deden dit ook, en vooral, om te benadrukken dat kerkelijke structuren veranderlijk waren, om planmatige perspectieven op bisschoppelijk beleid te openen en om hun hervormingsvoorstellen te legitimeren.

ARCHIEVEN

Terwijl de bisdomsarchieven onmisbaar bleken met het oog op inzicht in de bisschoppelijke receptie van sociologische kennis, waren enkele KDC-archieven essentieel voor een analyse van het optreden van de sociologen. Dat gold het archief van het Katholiek Sociaal-Kerkelijk Instituut (KASKI) en diverse persoonsarchieven, waarmee het denken en doen van kernfiguren verder kon worden

Walter Goddijn OFM (R.) in de actualiteitenrubriek *Kerk Vandaag* (foto collectie KDC)

uitgediept. Met name het archief van Walter Goddijn was belangrijk. Goddijn studeerde van 1948 tot en met 1951 sociale en politieke wetenschappen ('pol-soc') aan de Katholieke Universiteit Leuven. Professor Nabor Devolder zette Goddijn op het spoor van de spanningen tussen dynamische gemeenschappen en statische instituties. Dit onderwerp zou hij in de vroege jaren zestig inbedden in de Amerikaanse theorie van het structureel-functionalisme. In zijn functies als directeur van het Pastoraal Instituut van de Nederlandse Kerkprovincie (PINK) en secretaris-generaal van het PCNK zou hij deze theorie vanaf 1963 tot speerpunt maken van zijn programma van 'aangepaste vernieuwing'. De katholieke kerk moest zich volgens hem 'vernieuwen' door zich aan te passen aan een snel veranderende maatschappij. Dat aanpassen kon plaatsvinden door 'disfunctionele' kerkelijke zaken, die een negatief effect hadden op de geloofsbeleving en de aantrekkingskracht van het instituut, ongedaan te maken. Ook waren de archieven van PINK en

PCNK van aanzienlijke waarde. Deze organen dienden immers bisschoppelijk beleid te 'pre-configureren', onder meer door onderzoek te initiëren en adviesnota's te publiceren (PINK) en door feiten en analyses op grote schaal bespreekbaar te maken (PCNK). Door in het spoor van Amerikaanse studies enquêtes te behandelen als een *discours* en in te zoomen op woordgebruik en vraagstellingen, kon ik laten zien hoe sociologen in de praktijk van alledag in zekere zin een crisis hebben geconstrueerd. Zo vroegen zij in de befaamde celibaats-enquête (1968) stelselmatig door op 'negatieve' aspecten van het celibatair leven terwijl meer 'positieve' aspecten nauwelijks aan bod kwamen. Rome vond deze vermenigving van theologische en sociologische redeneringen een vorm van 'desacralisering' en dus ongewenst. Toen Goddijn aan de vooravond van de vijfde plenaire zitting van het Pastoraal Concilie naar Rome afreisde om hooggeplaatste functionarissen in te lichten over en te overtuigen van de legitimiteit van de kerkpolitieke ontwikkelingen in Nederland, kreeg hij te horen dat kennis van de feiten niet noodzakelijkerwijs kennis van de waarheid betekende.

Het archief van het KDC toont aan dat Goddijn het PINK- en PCNK-materiaal samen met zijn persoonlijke documenten heeft geordend.

Walter Goddijn overlegt met kardinaal Alfrink tijdens het Pastoraal Concilie. Rechts mgr. Bluyssen (foto coll. KDC)

4

“Gisteren had je hier een subafdeling van het KDC kunnen openen”, schreef hij op 11 januari 1996 in de voor hem kenmerkende, zelfbewuste stijl aan de toenmalige KDC-directeur Jan Roes. Gereed lagen allereerst persoonlijke correspondentie tussen 1952 en 1995, bovendien honderd plakboeken met krantenartikelen (1963-1995), verder 21 grote archiefdozen in tien categorieën met bijzonder materiaal dat betrekking had op de geschiedenis van het Nederlands katholicisme tussen 1950 en 1994. Het geheel werd gecomplementeerd met ‘actualiseringsinformatie’ in elf archiefdozen, en een grote kast met boeken over het Nederlands katholicisme. Roes, zo blijkt uit zijn antwoord van 25 januari 1996, nam met buitengewone belangstelling kennis van de verzamelde en geordende documentatie. “Je kunt je voorstellen dat het KDC daar reikhalzend om niet te zeggen watertandend naar uitziet”, verzekerde hij Goddijn. Maar het is zaak om de door Goddijn samengebrachte archiefstukken ook in dat perspectief kritisch te bestuderen en te relateren aan stukken uit andere archieven dan de door hem

gevormde. ‘De paus van Nederland’ wordt daar een stuk menselijker door. Hij verschijnt dan niet alleen op het toneel als een zelfbenoemde held, de ‘constructeur van de vleugels waarmee kardinaal Bernard Alfrink afdaalde naar een nieuw en beloofde land’ om Goddijns zelfbeeld kernachtig te parafraseren, maar ook als iemand van vlees en bloed die met de regelmaat van de klok ten prooi viel aan hevige depressies, inschattingfouten maakte en enorm worstelde met de belofte van kuisheid die hij ooit als jongeman had afgelegd.

Chris Dols

EEN STAGE OP HET KDC: WAT DOE JE DAN ZOAL?

Zelf wist ik, toen ik begon, ook niet wat ik moest verwachten van mijn stage bij het KDC. Voor mij als theologe en classica is er meer dan genoeg materiaal dat aansluit bij mijn opleidingen. Over het algemeen houd ik me bezig met al lang vergane tijden. Daarom leek het me ook goed voor mijn opleiding om me eens te richten op recentere geschiedenis. Zo kwam ik uit bij de dominicaan Edward Schillebeeckx. Een gedeelte van zijn archief is al begin jaren negentig beschreven, maar destijds is niet alles ontsloten. Bovendien ging Schillebeeckx ook na die tijd door met publiceren. Het nog niet gearchieveerde gedeelte heb ik geïnventariseerd, waaronder ook een overzicht van zijn digitale archief. In het reeds ontsloten deel van zijn archief heb ik een onderzoek gedaan naar het laatste proces rondom Schillebeeckx, op basis waarvan ik momenteel een artikel schrijf.

Dit laatste proces ging over het boek: *Kerkelijk ambt, voorgangers in de gemeente van Jezus Christus*. Voor dit artikel heb ik voornamelijk gebruik gemaakt van de correspondentie tussen 'Rome' en Schillebeeckx. Deze correspondentie heb ik gebruikt om in eerste instantie een tijdlijn te maken van het proces. Daarnaast heb ik me verdiept in kerkrechtelijke processen om de correspondentie te kunnen begrijpen. Hoewel Schillebeeckx nooit veroordeeld is, betekent

dit niet dat 'Rome' het eens was met zijn stellingen. 'Rome' waarschuwt de gelovigen dan ook dat er leerstellige fouten kunnen staan in dit boek van Schillebeeckx. In mijn artikel zal ik nader ingaan op het specifieke verloop van het proces.

Naast het ontsloten archief heb ik ook met het niet gearchieveerde deel gewerkt. En laat ik maar eerlijk zijn: het is best een ingewikkeld archief, zowel het papieren gedeelte als de bestanden op zijn computer. Schillebeeckx was een man die van alles een back-up of een kopie had. Het probleem is dat Schillebeeckx bijvoorbeeld drie kopieën had van een artikel, maar op alle drie kanttekeningen heeft gemaakt, en vaak zijn ze net allemaal wat anders. Deze notities lijken me belangrijk voor toekomstige onderzoekers, maar een goed overzicht te krijgen in deze wirwar van documenten is zeker niet makkelijk.

Dit geldt ook voor zijn digitale bestanden. Meestal bestaan er meerdere versies van een document. Schillebeeckx heeft bijvoorbeeld zijn laatste onafgemaakte boek over sacramenten in totaal acht keer bewaard. De versies staan verspreid over verschillende diskettes, met verschillende titels. Mijn stagetijd was te beperkt om heel diep op de verschillen in te gaan, maar ik kan me voorstellen dat eruit op te maken valt hoe Schillebeeckx' ideeën evolueerden. In de paar maanden dat ik op het KDC stage heb gelopen was het niet mogelijk om de tientallen

6

diskettes en veertien archiefplanken met dozen grondig te bekijken. Er is nu wel al een globaal overzicht van de inhoud van de dozen en diskettes van het onontsloten archiefgedeelte.

Aan mijn opvolger de taak om dit alles precies te gaan bekijken. Naast mijn werkzaamheden in het archief van Schillebeeckx, is mij gevraagd mijn kennis van het Latijn in te zetten bij het duiden van een aantal documenten. Maar alleen kennis van het Latijn is niet genoeg, aangezien kerkelijk Latijn soms andere betekenissen heeft dan het klassieke Latijn. Anderzijds heb je kennis nodig van het onderwerp waarover de tekst gaat. Het is een flink puzzelwerk. Ik heb twee dagen gespendeerd aan het ontcijferen van een certificaat van Paus Pius IX uit 1850. Dit certificaat heeft een handschrift dat niet gemakkelijk te lezen is. Een 's' lijkt meer op een Griekse gamma, en de tekst heeft ook geen interpunctie. Na hulp

te hebben gevraagd bleek uiteindelijk dat het om een Italiaans broederschap gaat die een specifieke gunst van de paus had gekregen.

Dus wat doe je dan zoal tijdens een stage op het KDC? Om de archieven te begrijpen moet je je verdiepen in de geschiedenis erachter. Er is meer dan genoeg materiaal over verschillende onderwerpen dat aansluit bij mijn opleidingen. Kortom: meer dan genoeg uitdagingen.

Anne van den Berg

Foto: Ramses Peters (Collectie KDC)

prof.dr. Jan Bank

Foto: Paul Koopmans (Coll. KDC)

CULTURELE CONFRONTATIES

TWEEDE JAN ROES-LEZING

Ter gelegenheid van het negende lustrum van het Katholiek Documentatie Centrum vond op 27 november 2014 de tweede Jan Roes-lezing plaats. De Jan Roes-lezing werd ingesteld in 2009 bij gelegenheid van het veertigjarig bestaan van het KDC. Met zijn betiteling wil het KDC de herinnering levend houden aan zijn eerste directeur Jan Roes (1939-2003), die niet alleen het KDC heeft gemaakt tot het belangrijke documentatiecentrum dat het nu is, maar ook actief een nauwe band onderhield tussen documentatiecentrum en onderzoek.

De herdenking van de Eerste Wereldoorlog (1914-1918), nu honderd jaar geleden, bepaalde ook voor het KDC de thematiek van de Jan Roes-lezing: katholieken en oorlog, of breder: godsdienst, kerken en oorlog. De lezing werd gehouden door

7

prof.dr. Jan Bank, emeritus-hoogleraar Vaderlandse Geschiedenis aan de Universiteit van Leiden. Hij werkte drie aspecten uit die een rol spelen bij de relatie godsdienst en oorlog. Het meest uitvoerig stond hij stil bij de culturele verbintenis tussen religie en natie – ‘with God on our side’. Een tweede aspect in de relatie tussen religie en oorlog is het morele aspect. In de meeste gevallen achten de kerkelijke leiders zich verplicht de oorlog moreel goed te keuren, als was het een ‘heilige oorlog’, terwijl zij incidenteel ook amoreel gedrag van

Op de eerste rij vlnr dr. Hanneke Roes, mw. Ans Pijnenborg-Drapeer, dr. Lodewijk Winkeler, mr. Jos van Gennip (voorzitter Vrienden KDC), drs. Jef van de Riet (secretaris College van Bestuur).
Foto: Paul Koopmans (Coll. KDC)

dr. Vefie Poels

Foto: Paul Koopmans (Coll. KDC)

8

de bezettende machten publiekelijk aanklaagden. Als derde aspect wees Jan Bank er op dat de kerken een mogelijkheid boden voor publieke communicatie, waar andere communicatiekanalen, zoals de media, waren verboden of genuilkorfd. De kerkgemeenschap kon zich tijdens de oorlog – ook tijdens de Tweede Wereldoorlog trouwens – ontpoppen als een vrijplaats waar nieuws kon worden uitgewisseld en de doden konden worden betreurd.

Bij de eerste Jan Roes-lezing in 2009 waren er twee coreferaten. In 2014 werd gekozen voor één coreferaat en een filmische presentatie. Het coreferaat werd verzorgd door dr. Vefie Poels. Zij vestigde in haar lezing de aandacht op de rol van het Vaticaan tijdens de oorlog, en met name de rol van kardinaal Willem van Rossum C SSR, die op dat moment op het punt stond door te breken als één van de meest invloedrijke kardinalen van de Romeinse Curie. Hij werd door paus Benedictus XV beschouwd als een bondgenoot bij diens pogingen vrede te stichten.

De derde voordracht, zoals gezegd en filmische presentatie, was een door het KDC, en met name KDC-archivaris drs. Ramses Peters, samengestelde presentatie van de reactie van de Nederlandse katholieken op de Eerste Wereldoorlog. Hieraan was tegelijkertijd een uitgebreide tentoonstelling gekoppeld, waaruit naar voren kwam dat zij op allerlei manieren met deze oorlog werden geconfronteerd en er op reageerden. Deze korte documentaire, getiteld 'Geesel Gods, een zegen?' kunnen wij uiteraard niet afdrucken in *Impressie*, maar zij is te vinden op het internet: <https://www.youtube.com/watch?v=Dbj2lCRXVck>.

Lodewijk Winkeler ontvangt prof.dr. Louis Vos en prof.dr. Lieve Gevers uit Leuven.
Foto: Paul Koopmans (Coll. KDC)

Lodewijk Winkeler in gesprek met rector mag-nificus prof.dr. Theo Engelen.

Foto: Paul Koopmans (Coll. KDC)

Binnenkort verschijnen beide lezingen in druk:

Jan Bank & Vefie Poels, *Culturele confrontaties. Godsdienst, kerken en oorlog*, Nijmegen: Valkhof Pers, 2015, ISBN 978 90 5625 441 4, € 12.50.

9

HET KDC VOLGENS HET CVB

De Tweede Jan Roes-lezing op 27 november werd geopend door drs. Jef van de Riet, secretaris van het College van Bestuur en toezichthouder van het KDC. Hij gaf daarbij aan dat het College van Bestuur trots was op het KDC, en wel om vier redenen. Allereerst vertegenwoordigt het KDC de katholieke wortels van de Radboud Universiteit. Hoewel niet meer zoals in 1923, is de katholieke traditie nog steeds een bron van inspiratie voor de universiteit, en

de universiteit wil met het KDC en zijn collecties deze verbinding ook uitdrukkelijk leggen. Daarbij vormt het KDC, ten tweede, een bron voor wetenschappelijk onderzoek binnen de geesteswetenschappen. Het komt er nu op aan deze collecties in de toekomst nog beter te 'valoriseren': zij vertegenwoordigen een belangrijke culturele waarde in Nederland. Ten derde wees Jef van de Riet op het creatieve personeelsbeleid van het KDC, met zijn beperkte middelen: met de inzet van de vele vrijwilligers en van mensen met een arbeids-handicap vertegenwoordigt het KDC een personeelsbeleid 'op menselijke maat'. Tenslotte memoreerde hij de Stichting Vrienden van het KDC, die zich inzet voor een wederzijdse betrokkenheid van maatschappelijke achterban en KDC. De Vrienden getuigen daarmee van een legitimatie van het KDC die zich niet slechts beperkt tot de Radboud Universiteit.

drs. Jef van de Riet opent de Tweede Jan Roes-lezing

Foto: Paul Koopmans (Coll. KDC)

COLUMN

HET THEOREMA VAN MULDER

10

Een persleiding, aldus mijn encyclopedie, is 'een leiding die wordt aangesloten op de perszijde van een pomp'. Neem nu een centrale verwarming. Als de doorsnee van zo'n leiding te groot is, stroomt het water te langzaam en wordt de leiding vuil van binnen. Als de diameter te klein is, stroomt het water te snel en maakt hij herrie. De ideale persleiding laat dus niet te veel water door en niet te weinig. Het is zoiets als, wat ik zou willen noemen, het theorema van Mulders. Deze Nijmeegse missioloog placht te zeggen: 'Wanneer sticht men een missiepost? Niet te vroeg, niet te laat, maar precies op tijd'. Maar ik dwaal af. Doordat mijn centrale verwarming precies de juiste persleiding heeft – niet te dik, niet te dun –, kan ik er lekker bij gaan zitten lezen. En voor dat 'lekker lezen' geldt ook weer het theorema van Mulders: een goed boek is een boek dat niet te moeilijk is en niet te makkelijk, maar precies goed. Ik ga naar de boekwinkel en zoek een boek dat precies goed is. 'Ja meneer', zegt mijn boekverkoper, 'dat kan ik moeilijk voor u beoordelen'. Daar was ik al bang voor. Een mens is tegenwoordig ook wat dat betreft volledig op zichzelf aangewezen. Vroeger, ja, vroeger was dat veel gemakkelijker. Toen lazen katholieken enkel katholieke dagbladen en tijdschriften. Dat werd van de daken geroepen,

ongeveer vanaf de plaats waar ik mijn zonnepanelen heb liggen. En als je het dan nog niet wist? Kijk, daar is nou een persleiding voor: 'raadpleegt de katholieke persleiding in onze kerken'.

Wiek

(Affiche: Coll. KDC)

Stichting Vrienden van het KDC

Postbus 9100
6500 HA Nijmegen

Tel. 024 3612412
Fax 024 3612403

E-mail: vrienden@kdc.nl
www.ru.nl/vkdc/vrienden

KvK 09160251
Bankrek.nr. 12.39.94.411

BAS KORTMANN NIEUWE VOORZITTER

De Stichting Vrienden van het KDC heeft in haar vergadering van 23 maart jl. een nieuwe voorzitter mogen verwelkomen. Mr. Jos van Gennip, vanaf vrijwel het begin voorzitter, achtte de tijd gekomen om afscheid te nemen. Hij wordt opgevolgd door prof.mr. Bas Kortmann, emeritus-hoogleraar Burgerlijk recht aan de Radboud Universiteit en tot 2014 rector magnificus van deze universiteit.

Op de Vriendendag 2015 zullen KDC en de Vrienden afscheid nemen van Jos van Gennip en van bestuurslid Toos Jongma. Deze Vriendendag, sinds vorig jaar een gezamenlijk initiatief van het KDC en het Erfgoedcentrum Nederlands Kloosterleven, zal dit jaar plaatsvinden op **vrijdag 16 oktober** bij het KDC in Nijmegen.

Noteert u de datum alvast.

Het afgelopen jaar heeft de stichting weer vele donaties mogen ontvangen. Het bestuur van de Vrienden dankt alle donateurs hartelijk. Aan diegenen die donateur van de Vrienden zijn, willen wij vragen hun **bijdrage voor 2015** over te maken op bankrekeningnummer **NL09RABO0123994411** t.n.v. Stichting Vrienden van het KDC. Bij voorbaat hartelijk dank.

R.C.M. van Glansbeek,
secretaris/penningmeester

*prof. mr. Bas Kortmann
(Coll. KDC)*

BKNP 4, EEN TUSSENTIJD-SE STAND VAN ZAKEN.

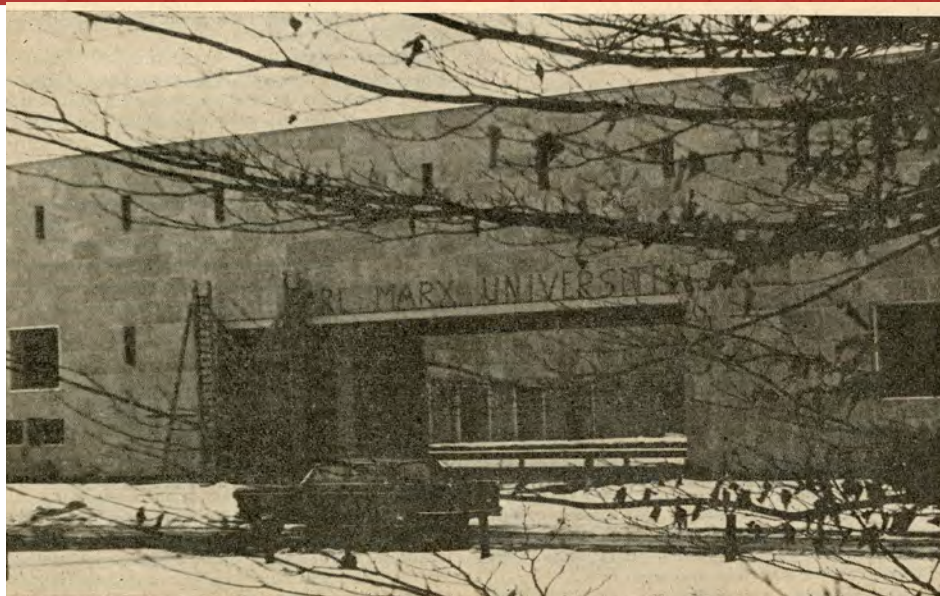
12

Het is alweer enige tijd geleden dat er nieuws is verschenen over het omvangrijke KDC-project de *Bibliografie Katholieke Nederlandse Periodieken*. Tijd dus om de radiostilte te doorbreken met een bericht over de tussenstand. In de *BKNP* worden ruim 3500 katholieke landelijke en regionale periodieken beschreven die zijn verschenen in de periode tussen 1736 en 1980. Het project ontsluit een schatkamer aan historisch bronnenmateriaal over de katholieke samenleving in het Nederland van deze jaren. De *BKNP* bestaat uit vijf thematische delen, waarvan de eerste drie in 1999, 2008 en 2012 zijn verschenen bij uitgeverij Valkhof Pers. In deel 1 zijn 314 katholieke dag- en weekbladen beschreven. Deel 2 bevat de bibliografische portretten van 368 katholieke bladen op het terrein van cultuur en ontspanning. Nadat in deel 3 het katholiek godsdienstig en kerkelijk leven in beeld is gebracht in maar liefst 1173 titelbeschrijvingen, wordt op dit moment druk gewerkt aan de voltooiing van deel 4. In dit vierde boekdeel worden ruim 900 katholieke bladen beschreven die gedetailleerde historische informatie bieden op het gebied van onderwijs en opvoeding.

Opgenomen zijn niet alleen de welbekende katholieke kinder- en jeugdtijdschriften zoals *Okki* en *Taptoe*, die na een lange geschiedenis van split-

singen en fusies met bladen als *de Katholieke illustratie*, *Roomse jeugd* en *de Engelbewaarder* ook nu nog door veel kinderen gelezen worden; ook minder bekende jeugdbladen met een kleinere oplage en kortere levensduur passeren de revue. Naast de wereld van de katholieke schooljeugd wordt in *BKNP 4* ook de katholieke studentenwereld in beeld gebracht. Een kleurrijke reeks van elkaar opeenvolgende nieuws- en contactbladen voor en door studenten laat zien hoe het leven in seminarie, hogeschool, universiteit en studentenvereniging zich ontwikkelde in de loop van de twintigste eeuw. De studentenacties in het teken

van de 'Kritiese Universiteit', die in februari 2015 weer opnieuw actueel zijn geworden, zijn hierin op de voet volgen. De Universiteit Tilburg, toen nog de Katholieke Hogeschool, was in april 1969 de eerste die werd bezet. Een maand daarvoor hadden enkele studenten de Katholieke Hogeschool tijdens een ludieke nachtelijke verfactie tijdelijk omgedoopt tot 'Karl Marx Universiteit'. De studenten eisten medebeslissingsrecht, ander onderwijs en ander onderzoek, hetgeen betekende dat de bestaande bestuurlijke structuur en verhoudingen dienden te worden doorbroken. De bezetting trok landelijke en internationale belangstelling en zorgde voor een kettingreactie in Nijmegen en Amsterdam, die uitmondde in de geruchtmakende Maagdenhuisbezetting.

Behalve de periodieken die bedoeld

waren voor de katholieke doelgroepen die opvoeding en onderwijs genoten (kinderen, jongeren, studenten), beschrijft dit deel van de *BKNP* ook de kaderbladen. Tal van katholieken spanden zich vanuit verschillende netwerken in om al deze katholieke jeugd- en jongeren-doelgroepen van passend onderwijs en juiste culturele, maatschappelijke en godsdienstige vorming te voorzien (priesters, aalmoezeniers, onderwijzers, toekomstige leerkrachten ofwel 'kwekelingen', jeugd- en jongerenwerkers en bestuurders van allerlei instellingen en afdelingen; zowel geestelijken als leken, professionele krachten en vrijwilligers). Een bonte verzameling vakbladen biedt een breed zicht op de vele ontwikkelingen op het gebied van o.a. onderwijs- en jeugdwetgeving of (leken)apostolaat en de praktische toepassing daarvan op methoden voor kleuteronder-

wijs, lager onderwijs, middelbaar onderwijs, beroepsonderwijs, hoger onderwijs, speciaal onderwijs, jeugdzorg en jeugd- en jongerenwerk. De tijdschriften zijn van grote waarde als historische bron omdat zij deze ontwikkelingen in de eigentijdse context laten zien.

Zoemen we in op het hierboven genoemde themagebied jeugd- en jongerenwerk, dan treffen we een omvangrijke verzameling aan die zowel jeugd- als kaderbladen omvat. Systematisch onderzoek van deze bladen toont vanaf de late jaren '20 een complex systeem van tijdschriften en uitgevende instanties die zich tot elkaar blijken te verhouden via talloze vertakkingen en opeenvolgende fusies en splitsingen. De levensloop van deze bladen – de vele titelwijzigingen, de splitsingen in parallelle edities of in hoofd- en bijbladen – weerspiegelt een decennialang proces van reorganisaties in het jeugdwerk. De periode 1930-1950 toont een structuur waarbinnen alle katholieke jeugd- en jongerengroepen werden georganiseerd in een van bovenaf aangestuurde beweging van Katholieke Actie voor alle mannelijke en vrouwelijke jeugd. Zij werden onderverdeeld in patronaten- en verkennergroepen voor de jeugd onder de 17 jaar en in verschillende standsgroepen voor resp. arbeidersjeugd, boerenjeugd en middenstandsjugd van 17 jaar en ouder. Vanaf het eind van de jaren '50 verliest het episcopaat zijn grip

MEDEDEELINGEN VOOR K. J. M. EN K. J. V. VAN HET BISDOM DEN BOSCH

ONS HOOFDORGAAN IN 1935

„Verbeter het bestaande“ dat was het advies van directieuren en hoofdgroepelidesters op onze bijeenkomsten in „Roucouleur“.

De Federatie gaat met 1 Januari een poging in deze richting wagen. Een nieuw omring met een nieuwe leuze: „De Wacht in den Storm“; tijdschrift voor Katholieke Actie en Hoofddorgeraan voor het Vrouwelijk Jeugdwerk, wordt de titel. De eerste 16 bladzijden zullen vooral voorlichting geven op het gebied van Katholieke Actie. Door zeer deskundigen in deze, zullen zij verzorgd worden.

De tweede 16 bladzijden zullen zijn: „Mededeelingen der Secretariaten van K. J. V. en K. J. M.“, „glen K. J. M. en Patronaatsorganen nter apart“; — maar één geheel voor het vrouwelijk jeugdwerk; — terwijl beide organisaties voor de jongeren en voor de rijpere meisjes, teamen voor den inhoud zorgen. Deze inhoud zal bestaan uit: clubs voor E. K., K. J. V., K. J. M., en Gilden. Organisatienieuws en praktische wenken, cursusplannen, berichten der Secretariaten.

Ons Hoofddorgeraan wordt op deze wijze, naar we moeten, veel levendiger en aantrekkelijker; — een hechte band tusschen secretariaat en afdeling. De kosten zijn gelieven zoosel te eerst waren f 2.35 voor het geheel. Men kan zich op het eerste gedeelte (Kath. Actie) afzonderlijk abonneren (f 1.50) en wilt natuurlijk zeer veel zal gaan gebueren op het tweede voor f 0.75.

Voor dit extra nummerje dat de K. J. V. en Gilde voor December moet verzorgen, wordt 10 cent berekend.

De abonnees op het Hoofddorgeraan ontvangen met Januari het geheel. De abonnees op het Leidsterblad van Patronaat en K. J. M. ontvangen de „Mededeelingen“.

Nieuwe abonnees worden met belangstelling tegemoet gezien.

Den Bosch DE SECRETARIATEN VAN K. J. M. EN K. J. V.

N. B. Het artikel van het Hoofddorgeraan, Heer Deben van Muluken verscht in het volgende nummer.

Jaarprogram K. J. V. 1935

ALGEMEEN ONDERWERP

't Apostolaat van 't meisje begint bij de ontwikkeling van hare zielegevaven. 1ste Trimester: Het bewust maken van de vrouwelijke eigenschappen en gaven.

I De Club: II De Recollectie; III Godsdiensien; IV Onderzoekingen; V Acties.

1ste Maand:

Club A: Hoe in iedere vrouw en ieder meisje zich Gods goedheid en barmhartigheid weerspiegelt.

Club B: Hoe God daarom wilde dat ieder meisje door fijnheid en schoonheid zou behagen.

Recollectie: Over Maria, het toonbeeld en de spiegel der vrouwelijke waarde.

Driemaandel. onderzoek: Over de levensmotieven van het meisje.

Godsd. les: Over de onzelfzuchtige getrouwheid aan God.

op de jeugdbeweging. Het accent ligt niet meer primair bij het verenigen in één alomvattende beweging. De verschillende afdelingen gaan vanaf het begin van de jaren '60 verder als zelfstandige verenigingen en instellingen. Dit hangt samen met een nauwere samenwerking tussen het jongens- en meisjesjeugdwerk op nationaal niveau. Jeugdstandsverenigingen voor jongeren van 17 jaar en ouder veranderen aanvankelijk nog in 'milieugroeperingen' voor resp. arbeidersjeugd, agrarische jongeren en jongeren uit de middengroepen. Vanaf 1968 gaan zij echter verder als open katholieke jongerenver-

DE WACHT IN DE STORM. JANUARI 1935. NUMMER 1

DE WACHT IN DE STORM

MAANDSCHRIFT
No. 1, JANUARI 1935

TJDSCHRIFT VOOR KATHOLIEKE ACTIE
HOOFDORGaan VOOR VROUWELIJKE JEUGDBEWEGING

REDACTIE: K. J. V. CENTRALE, BOSCHSTRAAT 37, BREDA
ADMINISTRATIE: EUCHARISTISCH SECRETARIAAT BRACKENSTEIN-NIJMEGEN

TER INLEIDING

Het Federatiebestuur der Katholieke Jeugdvereniging heeft gemeend het Hoofdorgaan te splitsen in twee delen, waarvan het eerste afzonderlijk uitgegeven, dienen zal om aan al degenen, die leiding hebben in de beweging, de gedachten en den geest der Katholieke Actie uit officiële of gezaghebbende bronnen beter te doen kennen.

De praktische toepassing der Katholieke Actie voor de vrouwelijke jeugd zal in het tweede gedeelte worden gegeven, aangepast aan ieder Bisdom afzonderlijk.

Moge het tijdschrift „De Wacht in de Storm” dat ook afzonderlijk verkrijgbaar gesteld wordt voor de prijs van f 1.50, onder Gods zegen en Maria's voorbede er toe bijdragen om de gedachte der Katholieke Actie te verwekken en te verlevendigen.

HET BESTUUR DER FEDERATIE

INHOUD

	Biz.	Biz.
Ter inleiding	1	11
Grondbeginselen der Katholieke Actie	2	14
Uitspraken van de Katholieke Actie	5	15
De Parochie als centrum der Katholieke	Bibliographie	16

1

ke verschijning voeren de bladen de onderzoeker mee langs verschillende historische ontwikkelingen en weer spiegelen zij de ideeën van meerdere generaties katholieken over opvoeding, onderwijs, jeugdwerk, jeugd- en jongerencultuur in Nederland tot en met 1980. *BKNP* deel 4 zal medio 2016 verschijnen. Inmiddels is ook een begin gemaakt met deel 5 dat is gewijd aan politiek, vakbeweging en sociale actie. De verschijning van het laatste deel staat gepland voor begin 2018.

Zjuul van den Elsen

eningen omdat, zo wordt geredeneerd, alle jongeren, of zij nu van het platteland komen of uit de stedelijke arbeiders- of middengroepen, 'van The Rolling Stones houden'. Veel organisaties fuseren in de loop van de jaren '70 met niet-katholieke organisaties of laten hun katholieke achtergrond vervagen.

Behalve de bladen die behoren tot bovengenoemde categorieën, worden in *BKNP* 4 nog tal van gedrukte periodieken en gestencilde blaadjes beschreven op allerlei specifieke themegebieden, zoals catechese, liturgie, missieactie, gezinszorg, maatschappelijk werk, reclassering en drankbestrijding. Door hun periode-

AANWINSTEN ARCHIEF:

Collecties, waarvan soms al jaren bekend was dat ze naar het KDC zouden komen zijn in de eerste maanden van 2015 daadwerkelijk naar Nijmegen verhuisd. Met het aantal van maar liefst zestig verhuisdozen aan archiefmateriaal van een drietal Nijmeegse hoogleraren is de universiteitsgeschiedenis dit keer goed vertegenwoordigd.

ARCHIVALIA VAN ROSSUM

Van de heer K.W.J. van Rossum ontvingen wij de archivalia van vier familieleden, die bijzonder actief zijn geweest in het katholiek maatschappelijk leven van de negentiende en twintigste eeuw. Dat zijn in chronologische volgorde: 1. A.A.J. van Rossum (1843-1916), studievriend van Herman Schaepman en onder andere deken van Montfoort en mede-oprichter van het tijdschrift *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht*. 2. T.J.M. van Rossum (1875-1944), bouwpastoor van de tweede katholieke kerk in Hengelo, was daarnaast medeverantwoordelijk voor de komst van een bewaarschool, jongens- en meisjesschool, een zusterklooster en de aanleg van een katholieke begraafplaats. 3. J.F.Th. van Rossum (1892-1956), onder meer eigenaar van de boekhandel van de Weduwe J.R. van Rossum, organist, secretaris van de Bijzondere raad van de Vincentiusvereniging in Utrecht en mede-op-

richter van de RK Nederlandsche Boekhandelaren en Uitgeversvereniging Sint Jan. 4. J.J.H. van Rossum (1901-1977), deken van Arnhem en kanunnik van het metropolitaan kapittel. De archivalia bestaan onder meer uit persoonlijke brieven, preken en gedichten.

H.F. LINSKENS (1921-2007)

Vanaf de oprichting van de faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen in 1957 tot 1986 was deze Duitse wetenschapper hoogleraar botanie aan de toenmalige KU Nijmegen. Daarnaast was hij onder andere hoofdredacteur van het tijdschrift *Theoretical and Applied Genetics* en schrijver van handboeken. Zijn archief betreft voornamelijk zijn wetenschappelijke werk.

Oprichting van de B-faculteit van de toenmalige Rooms-Katholieke Universiteit Nijmegen, op 26 september 1957, in aanwezigheid van de hoogleraren Prof. L. van Nieuwenhoven (aangegeven met N: Leerstoel Zoologie) en Prof. H.F. Linskens die de faculteitsboom plant (Leerstoel Botanie)

Bron: persoonlijk archief van Prof. Linskens

INSTITUUT VOOR DE GESCHIEDENIS DER GENEESKUNDE (COLLECTIE DE MOULIN)

Het Instituut voor de Geschiedenis der Geneeskunde aan de KU Nijmegen was het geesteskind van de chirurg en hoogleraar geschiedenis van de geneeskunde Daniël de Moulin (1919-2002). Het ruim 37 meters

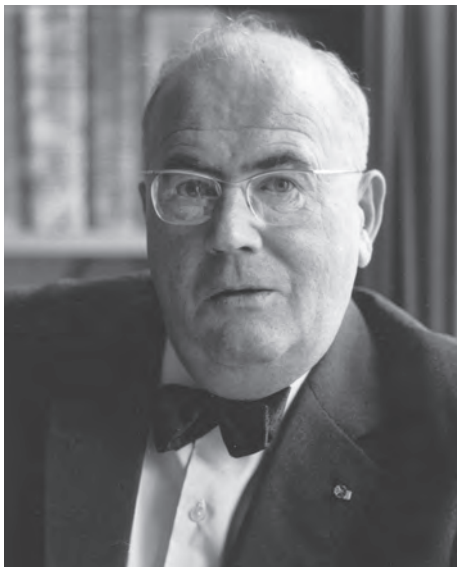
tellend archief bevat dia's, platen, artikelen en andere documentatie over de geschiedenis van de geneeskunst.

J.J. POELHEKKE

Zo af en toe komen aanwinsten tevoorschijn uit reeds aanwezige collecties. In het archief van J. Poelhekke (1819-1881), een negentiende eeuwse letterkundige uit Deventer, troffen we acht archiefdozen materiaal aan van J.J. Poelhekke (1913-1985), hoogleraar in de vaderlandse en algemene geschiedenis der nieuwere tijden aan de KU Nijmegen. Een gevarieerd werkarchief met typescripten, aantekeningen en correspondentie.

FRAN VAN DEN MUNKHOF EN CEES BUTS

De collecties van dit echtpaar be-

J.J. Poelhekke

Foto: F.C. Phoelich (Coll. KDC)

staan uit collegedictaten van theologische opleidingen en katechetisch lesmateriaal.

VERWENZORG

De emeritus-hoogleraar prof. dr. Goos Zwanikken (hoogleraar psychiatrie te Nijmegen en daarvoor zeer lang geneesheer directeur van psychiatrisch centrum Voorburg / Reinier van Arkel te Vught) en zijn echtgenote Joke Zwanikken-Leenders (die adjunct was in datzelfde psychiatrisch centrum) hebben in zo'n 15 jaar een landelijk netwerk genaamd 'Verwenzorg' opgebouwd. Het is speciale zorg voor patiënten die langdurig in de zorg zitten en doorgaans weinig of niets extra's krijgen. Tal van maatschappelijke partners doen mee en geven gratis Verwenzorg. Het echtpaar Zwanikken beschouwt Verwenzorg als een actualisering van de christelijke traditie, vorm gegeven in een pluri-forme maatschappelijke context. De documentatie betreft het organisatorische aspect van Verwenzorg, maar ook persoonlijke correspondentie als bedankjes en loftuigen.

CATHARINA TROSSEL

Uit de kostschooljaren van Catharina Trossel (1899-1979) bij de zusters Ursulinen in Echt (1909-1913) zijn 70 brieven bewaard gebleven. De meeste zijn afkomstig van familieleden, maar er bevinden zich ook enkele brieven van haarzelf in de collectie. De brieven hebben betrekking op het leven in het pensionaat in die jaren en de belevenissen van haar familie.

JAN VAN WELL

Jan van Well, niet te verwarren met de vroegere archivaris van het KDC, was studentenpastor te Leiden en voorzitter van de Diocesane Pastorale Raad van het bisdom Rotterdam op het moment dat Ad Simonis tot nieuwe bisschop werd benoemd. Het dossier bestaat uit krantenknipsels (ook uit buitenlandse

K.J. Hahn
(Foto: Coll. KDC)

kranten), brieven en telegrammen over de benoeming van bisschop Simonis en het protest daartegen van de Diocesane Pastorale Raad van het bisdom Rotterdam.

K.J. HAHN

Dr. K.J. Hahn werd in 1912 in Karlovy Vary (Karlsbad) in het huidige Tsjechië geboren. Zijn huwelijk met Maria Renate Hahn, een gedoopte jodin, dwong hem na de Anschluss in 1939 te vluchten naar Nederland. Daar was hij van 1957 tot 1960 buitenlandsecretaris van de KVP. Daarna vervulde hij in Rome als adjunct secretaris-generaal van de Europese Unie van Christen Democraten een spilfunctie in de internationale christendemocratie. Tevens was hij correspondent van *De Tijd* en het *Algemeen Dagblad*. In 1984 keerde hij terug naar Nederland.

Bij gelegenheid van de zesde Nederlandse Katholiekendag te 's-Hertogenbosch op 24 juni 1934 woonde een grote menigte de pontificale hoogmis bij op de parade naast de St. Jans-kathedraal.

(Foto: Coll. KDC)

Het archief bevat correspondentie met Nederlandse en internationale christendemocratische politici (onder anderen Marga Klompé, Norbert Schmelzer, Ruud Lubbers, Otto von Habsburg en Hebe Kohlbrugge, maar ook documenten over Karlovy Vary en de oorlogstijd.

19

H.J. VAN XANTEN (ONDERZOEK KATHOLIEKENDAGEN)

In 2007 promoveerde de heer H.J. van Xanten op het fenomeen Katholiekendagen tussen 1899 en 1940. Hiervoor heeft hij uitgebreid gebruik gemaakt van de collecties van het KDC, maar ook bij andere instellingen documentatie verzameld. Van de documentatie die niet op het KDC aanwezig was is een klein onderzoeksarchief samengesteld.

De archivaris, Ramses Peters

ARCHIEF BEELD EN GELUID

OPLOSSINGEN

20

In *Impressie 15* zijn enkele foto's opgenomen uit een fotoalbum van een onbekende pater van de Congregatie van de H. Geest. Een van de jongere paters, Albert de Jong, toog met de foto's naar zijn oudere confraters in Gennep. Foto 1 leverde weinig problemen op: links zit pater Gerrit Schrama (1908-1987) en rechts pater Piet Rijkers (1907-1969). Foto 2 was moeilijker, ook voor de oudste paters. Duidelijk is wel dat de foto genomen is in Kinguryembe, Morogoro (het huidige Tanzania). Kinguryembe was een missiepost met een Teacher Training School, waar ook het bischopshuis was. Op de foto zien we Mgr. Bernard Hilhorst (1895-1954)

met sleep. Hij was van 1934-1954 Apostolisch vicaris van Bagamoyo. De paters voor hem zijn Piet Rijkers (links), met naast hem Daan Hage-naars (1905-1977). De pater daarvoor (met bril) is Cor van der Poel (1921-2012), met schuin naast hem A. Claessens (1927-?), die de congregatie in 1967 verliet en een paar jaar geleden in Nairobi is overleden. Maar de hamvraag is wie er naast de bisschop loopt, want dat is de vicaris en volgens het onderschrift de eigenaar van het album. Mogelijk is het Jan Miedema (1921-1974), maar van hem is niet bekend dat hij vicaris is geweest.

Foto 3 is de Grote of Onze Lieve Vrouwekerk in Dordrecht. Aan de linkerkant zien we de voormalige Mariakapel of het Mariakoor, het oud-

OPGELOST:

Foto 1, *Impressie 15*

Foto 3, *Impressie 15*

Foto 2, *Impressie 15*

ste gedeelte van de kerk. Hier staat sinds enige tijd het nieuwe Bach-orgel. De van oorsprong katholieke kerk is na de Reformatie in protestantse handen gekomen.

Foto 4 werd door meerderen herkend als een foto van een retraite voor heren, naar alle waarschijnlijkheid in het retraitehuis 'Loyola' van de Jezuïeten in Vugt. Het huis werd rond 1970 gesloopt, maar toen waren er al vele retraites gehouden voor eind-examinandi van HBS en Gymnasium, dienstplichtigen e.a. De typische opstelling van de retraiteleider achter zijn 'bureautje' en de retraitanten keurig in de bankjes, herinnerde de priester Frans Verhaar aan zijn eigen eindexamenretraite in 1951 in Loyola. Foto 6 blijkt een pater Jezuïet te zijn, Frans Hendrichs SJ (Amsterdam,

1862-Den Haag, 1936). In het eerste decennium van de twintigste eeuw was hij moderator van de katholieke studenten aan de (toen nog) Gemeentelijke Universiteit Amsterdam en praeses van hun studentenacademie.

Hartelijk dank aan de inzenders!

21

Foto 4, Impressie 15

Foto 6, Impressie 15

NIEUWE FOTOS

De volgende foto's bieden wij u weer graag ter identificatie aan

Foto 1 en 2 troffen we los aan in een album van pastoor J. Litjens, die in de jaren dertig pastoor was in de St. Theresiaparochie in Nijmegen. Op foto 3 zien we bisschop J.H.G. Lemmens (1884-1960) van Roermond, maar wie zijn die zusters om hem heen? Op foto 4 wordt een priester gewijd door mgr. H. Bomers, vermoedelijk in Den Haag. Foto 5 betreft een

wijding van een eerste steen en foto 6 is van een onbekende Witte Pater.

Kunt u met betrekking tot de foto's één of meer van de volgende vragen beantwoorden: wie, wat, waar, wanneer en waarom, mailt of belt u ons dan. Wij zijn benieuwd naar uw informatie.

Vefie Poels, collectiespecialist Beeld en Geluid

Foto 1
Foto: Persbureau
Gelderland
(Coll. KDC)

Foto 2
Foto: RK Fotopersbureau 'Het Zuiden' 's-Hertogenbosch-Maastricht (Coll. KDC)

Foto 3

23

Foto 4

Foto 5

Foto 6

Foto: Slechtenhorst, Leiden

AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

MUZIEK VOOR JE LOL

Zelf herinner ik mij van Herman Strategier (1912-1988) alleen de Goede Herder-mis: ik moet die vroeger ooit in het kerkkoor hebben gezongen. Maar wat een immens oeuvre heeft deze componist op zijn naam staan! *Musique pour faire plaisir* is niet bepaald een leesboek. In drie korte hoofdstukken worden beschreven: Allereerst zijn leven – te weten zijn professionele leven, want zijn grote gezin figureert alleen op een foto op p. 12-13, en dan nog in alle anonimiteit. Vervolgens een hoofdstuk over zijn werk, ingedeeld naar de vele genres waarin Strategier compositorisch actief was: missen, vocale werken op geestelijke en wereldlijke teksten, orgel, piano, beiaard, kamer-muziek, orkest, en solo-instrumenten. Tenslotte een hoofdstukje waarin Strategier als componist wordt gekenschetst: leerling van Hendrik Andriessen, bevriend met Jan Mul en Albert de Klerk, schrijvend op teksten van Jacques Schreurs, Jan Engelman, Gabriël Smit, Gerard Wijdeveld en Michel van der Plas, en op de psalmteksten van Ida Gerhardt en Marie van der Zeyde. Volgens mij zou er uit het werk van Strategier een muzikale geschiedenis van katholiek Nederland samen te stellen zijn. Strategier, opgegroeid met en opgeleid in de Latijnse kerkelijke taal en het Gregoriaans, had moeite om over te stappen naar het Nederlands. Maar zijn Nederlandstalige compo-

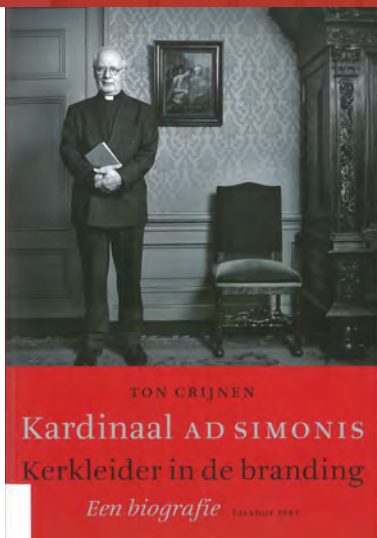
sities voor de monniken van Zundert doen in niets onder voor zijn Latijnse werk.

Het leeuwendeel van het boek echter, 139 pagina's, wordt gevormd door twee overzichten van al zijn werk, ook het meest verborgene: chronologische en in categorieën. Om in stijl te blijven: de auteurs hebben monnikenwerk verricht.

Nico Schrama en Lourens Stuifbergen, *Musique pour faire plaisir. Leven en werk van Herman Strategier*, Herman Strategier Stichting, 2013.

BIOGRAFIE VAN KARDINAAL AD SIMONIS

Kardinaal Ad Simonis is geen kardinaal die de geschiedenis in zal gaan als iemand die een stempel heeft gedrukt op katholiek Nederland. Dat gelooft hij zelf niet, en anderen, daarnaar gevraagd, geloven dat evenmin. Toch is hij bisschop en aartsbisschop geweest in misschien

wel de meest bewogen halve eeuw die wij in katholiek Nederland hebben gekend. Simonis was in die jaren, zo moeten we achteraf zeggen, vooral een bemiddelaar. Of, zoals anderen wel hebben gezegd, de 'nationale dorpspastoor'.

Met de lijvige biografie van kardinaal Ad Simonis, inmiddels aan zijn derde druk toe, heeft Ton Crijnen een onthullend beeld geschreven van de ontwikkelingen in katholiek Nederland sinds het Tweede Vaticaans Concilie. In deze ontwikkelingen heeft Simonis onmiskenbaar een rol gespeeld, vaak met tegenzin, maar altijd trouw aan wat de Kerk zijns inziens van hem vroeg.

Ton Crijnen, *Kardinaal Ad Simonis. Kerkleider in de branding. Een biografie*, Nijmegen: Valkhof Pers, 2014, 591 blz., ISBN 978-9056-254-24-7, € 39,50.

Lodewijk Winkeler

KORT NIEUWS

MOZES-LOPER

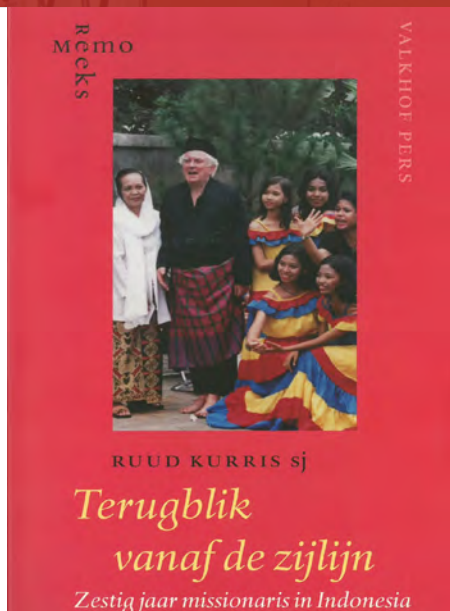
Onze collega's van het Religieus Museum De Crypte in Gennepe, waar ook het KDC wel eens heeft geëxposeerd, laten u weten dat het museum weer open is (nl.wikipedia.org/wiki/De_Crypte). Bijzondere aandacht verdient de Mozes-loper, waarop in veertien taferelen het leven van Mozes wordt uitgebeeld. De loper werd in 1983 van de NEBO in Nijmegen naar het Museum overgebracht. Een boekje met foto's en een uitleg van de taferelen is ter plaatse beschikbaar.

25

MEMOREEKS

Op 23 mei werd in de OLV Basiliek in Maastricht deel 40 van de KDC-Memoreeks ten doop gehouden. Ruud Kurris SJ (1929-2011) beschrijft daarin op een rechtstreekse, humoristische maar ook ongezoeten wijze zijn ervaringen in Indonesië met onder mee dekolonisatie, inculturatie, urbanisatie, corruptie, enzovoort. Nuchtere taal: 'Een sjofel kazuifel van het genre "stuur dat maar naar

Tarutung, daar kunnen ze dat nog wel gebruiken” plakt aan mijn natte toog en wasemt daarbij een kwalijke geur’. Lezen dus!

Ruud Kurris SJ, *Terugblik vanaf de*

zijlijn. Zestig jaar missionaris in Indonesia, Valkhof Pers, Nijmegen, 2015, 286 p., € 22,50.

NIEUWE MEDEWERKER

Op 1 mei is mw. Josine Joosten in dienst van het KDC getreden als archiefmedewerker. Mw. Joosten volgt momenteel een meerjarige opleiding Collectiebeheer.

TENTOONSTELLING: JAN STUYT EN BEVRIENDE KUNSTENAARS

Ze maakten werk van groot formaat: gebouwen, wandschilderingen, glas-in-loodramen, standbeelden. Deze expositie echter toont klein werk van Nederlandse katholieke kunstenaars uit circa 1900-1935. In de ‘Verdieping’ van de Universiteitsbibliotheek ligt een verzameling albumbladen uit 1928, bijeengebracht door Louise Barozzi, de echtgenote van architect Jan Stuyt (1868-1934). Op de bladen staan teksten of tekeningen van musici, schrijvers, beeldend kunstenaars en architecten. De bladen gaan vergezeld van bijpassende objecten uit archieven in het Katholiek Documentatie Centrum, uit privécollecties en uit de collectie van de Universiteitsbibliotheek. De tentoonstelling is samengesteld door Agnes van der Linden, die verbonden is aan het Centrum voor Kunsthistorische Documentatie van de Radboud Universiteit en is te zien tot 30 juni 2015.

Josine Joosten

*Foto: Paul Koopmans
(Coll. KDC)*

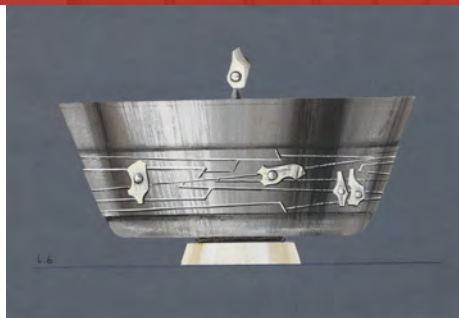

Foto: Coll. KDC

De tentoonstelling is samengesteld door drs. Tim Graas, oud-medewerker van de SKKN, en is te zien tot 31 augustus 2015. Op onze homepage (<http://www.ru.nl/kdc/>) kunt u desgewenst de catalogus downloaden.

27

TENTOONSTELLING ANS VAN ZEIJST

Enkele jaren geleden ontving het KDC een zestal archieven uit de erfenis van de opgeheven Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland (SKKN). Het betreft persoonlijke archieven van katholieke kunstenaars uit de vorige eeuw. Eén daarvan is van de kunstenares/vormgeefster Ans van Zeijst (1906-1988), die bij haar intrede in het klooster de naam Theofoor aannam. Haar archief bestaat voor een groot deel uit drukwerk: exemplaren van de talloze brochures, affiches, tijdschriften, boekomslagen, oorkonden, gelegenhedsprentjes en dergelijke, die zij heeft ontworpen en vormgegeven. Daarnaast bevat het archief een groot aantal 'unica': fraai uitgevoerde ontwerpen en werktekeningen voor kerkelijke gebruiksvoorwerpen als kelken, kazuïfels en wandkleden. Deze tentoonstelling, die wordt gehouden in de studiezaal van het KDC op de eerste verdieping van de Universiteitsbibliotheek, geeft een indruk van het veelzijdig oeuvre van de kunstenares, die mede bepalend is geweest voor ons beeld van de naoorlogse katholieke wederopbouw.

JAARVERSLAG 2013

Aan het eind van 2014 rolde, op het nippertje, het KDC-jaarverslag 2013 van de pers. Het is inmiddels aan al onze relaties verzonden. Mocht u belangstelling hebben voor dit verslag, stuurt u dan een e-mail naar secretariaat@kdc.ru.nl, en het wordt u toegezonden.

COLOFON

Impressie is de nieuwsbrief van het Katholiek Documentatie Centrum met nieuws over het KDC en zijn collecties en aanwinsten. De nieuwsbrief verschijnt onregelmatig. Op aanvraag wordt *Impressie* kosteloos toegezonden per post of email.

Redactie-adres en abonnementenadministratie:

Postbus 9100, 6500 HA Nijmegen

Tel. 024-3612412

Impressie@kdc.ru.nl

www.ru.nl/kdc/impresie

Redactie: Lennie van Orsouw, Vefie Poels.

Medewerkers aan dit nummer: Chris Dols, Anne van den Berg, Zjuul van den Elsen, Ramses Peters, Vefie Poels, Lodewijk Winkeler, Hans Spaans (ill.)

Opmaak: Collin Burgemeestre. Grafisch ontwerp: Grafisch Ontwerpbureau Voltage, Nijmegen. Druk: Benda drukkers, Nijmegen.

ISSN 1877-2412

Центральный Государственный
Главархив

ФОНД

ek Documentatie Centrum Katholiek
mentatie Centrum Katholiek Docume
trum Katholiek Documentatie Cent

Опись № 2 Инв. №№

mentatie Centrum Katholiek Documen Katholiek Documentatie Centrum Kath Katholiek

IMPRESSIE is een uitgave van het Katholiek Documentatie Centrum en verschijnt onregelmatig. Kijkt u voor meer informatie op www.ru.nl/kdc. Bellen of mailen kan ook: 024 - 361 24 12, impressie@kdc.ru.nl